

nie akceptuje, a tym bardziej nie awansuje profesora, który dla zatrudniającej jednostki generuje jedynie obciążenia finansowe. W Polsce mamy do czynienia z finansowaniem statutowym, które między innymi zależy od liczby profesorów i doktorów habilitowanych, ale nie od ich aktywności. W wyniku tego – jak zastanawia się prof. Achmatowicz – „jaka Rada Wydziału powstrzyma się od awansowania kolegi o mizernych kwalifikacjach, jeśli to nic nie kosztuje, a nawet jest pod wieloma względami doraźnie korzystne?” [Achmatowicz 2007].

Kolejnym przejawem mobilności uczonych amerykańskich jest praktykowanie tzw. *sabbatical*, czyli pewnej odmiany urlopu naukowego. Może się o niego starać raz na kilka lat profesor uczelni, a przyznawany jest on na jeden lub dwa semestry. *Sabbatical* jest płatny i przebywający na nim naukowiec otrzymuje wynagrodzenie od macierzystej uczelni. Uчени wykorzystują bardzo często ten okres na spędzenie kilku miesięcy w innym ośrodku badawczym, zarówno na terenie USA, jak i zagranicą. Wyjazdy te mają na celu stworzenie możliwości nawiązania nowych kontaktów naukowych, rozszerzenia horyzontów, zetknięcia się z innym środowiskiem badawczym [Sabbatical].

Na zasadach konkursowych pracownicy biznesu i przemysłu mają często okazję objąć stanowiska akademickie na uczelniach amerykańskich. Rozwiązanie to działa również w odwrotnym kierunku – wielu młodych naukowców, którym nie udało się jeszcze zdobyć *tenure*, podejmuje pracę w firmach. Obecnie aż dwie trzecie absolwentów uczelni amerykańskich z tytułem magisterskim i doktorskim jest zatrudniana poza szkolnictwem wyższym [Pachociński 2004]. Powodów migracji między uczelnią a biznesem jest kilka, głównie związane jest to z poszukiwaniem nowych wyzwań i korzystnych propozycji, zarówno przez akademików, jak i praktyków. W Polsce możliwości podjęcia pracy na uczelniach w randze profesora dla doświadczonych praktyków nie istnieją, bowiem barierą jest na przykład wymóg posiadania habilitacji.

Podsumowanie

Podstawę amerykańskiego systemu szkolnictwa wyższego stanowi konkurencja. Naukowiec, aby wspinać się po szczeblach kariery naukowej, na każdym jej kolejnym etapie musi odejść ze swojej uczelni i przekonać władze innej szkoły wyższej do zatrudnienia go. Pozostawanie na tym samym uniwersytecie, jak to często się zdarza w polskim systemie szkolnictwa wyższego, oznaczałoby, że dana osoba nie chce poddać swojej wiedzy i kompetencji niezależnej weryfikacji, co wykluczałoby szansę jej dalszego rozwoju. Sprawia to, iż naukowcy starają się być bardzo aktywni, aby podnosić swoją wartość na rynku pracy, co ma bardzo korzystny wpływ na jakość ich pracy. Wszyscy pracownicy naukowci podlegają ponadto stałej ocenie przez studentów oraz niezależnych recenzentów. Należałoby zastanowić się nad wprowadzeniem pewnych elementów stymulujących konkurencję pośród polskich pracowników nauki również na polskich uczelniach.

Literatura

- Achmatowicz O. (2007), *Kariera akademicka*, „Pryzmat. Pismo informacyjne Politechniki Wrocławskiej”, nr 200, Wrocław.
- Amerykański system kształcenia*, [on-line:] www.sciaga.pl/prace/getattach.html?aid=5458 [dostęp: 10.01.2009].
- Amerykański system oświatowy*, [on-line:] http://www.bryk.pl/teksty/studia/pozosta-%C5%82e/pedagogika/23926-ameryka%C5%84ski_system_o%C5%9Bwiatowy.html [dostęp: 12.01.2009].
- Cezar A. i in. (2007), *Where are the Faculty Leaders?*, „Liberal Education”, 93 (4).
- Eckel P., King J. (2004), *An Overview of Higher Education In the United States: Diversity, Access and the Role of the Marketplace*, American Council on Education, Waszyngton.
- Informator o studiach w USA*, [on-line:] http://www.pso-usa.org/Polish/Studia/faq/faq_doktoranckie.htm [dostęp: 12.01.2009].
- Johnson G. (2001), *Are we the Last Generation for Whom an Academic Career Will be Meaningful?*, „Global Journal of Engineering Education”, 5 (1).
- Maćkowiak B., *Nim dostaniemy Nobla – spojrzenie z zagranicy*, „Tygodnik Powszechny”, [on-line:] <http://tygodnik2003-2007.onet.pl/0,1211177,druk.html> [dostęp: 10.01.2009].
- Nowak A., *Nauka i nauczanie na politechnikach – Czy warto i czy można wykorzystać doświadczenia amerykańskie?*, [on-line:] http://pau.krakow.pl/II_KPTN/AN.pdf [dostęp: 14.12.2008].
- Pachociński R. (2004), *Kierunki reform szkolnictwa wyższego na świecie*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa.
- Radziejowski J., *Polskie szkolnictwo wyższe wymaga radykalnych zmian*, [on-line:] <http://www.polskaxxi.pl/Projekty/Konstytucja-Panstwo/Polskie-szkolnictwo-wyzsze-wymaga-radykalnych-reform> [dostęp: 10.12.2008].
- Sabbatical*, [w:] *Oxford Dictionaries*, [on-line:] http://oxforddictionaries.com/view/entry/m_en_gb0725700#m_en_gb0725700 [dostęp: 24.09.2010].
- Tenure*, [w:] *Oxford Dictionaries*, [on-line:] http://oxforddictionaries.com/view/entry/m_en_gb0852680#m_en_gb0852680 [dostęp: 24.09.2010].